

KİTAP TANITIMI

AVRASYA PARADOKSU: BEKLENTİLER VE ENDİŞELER

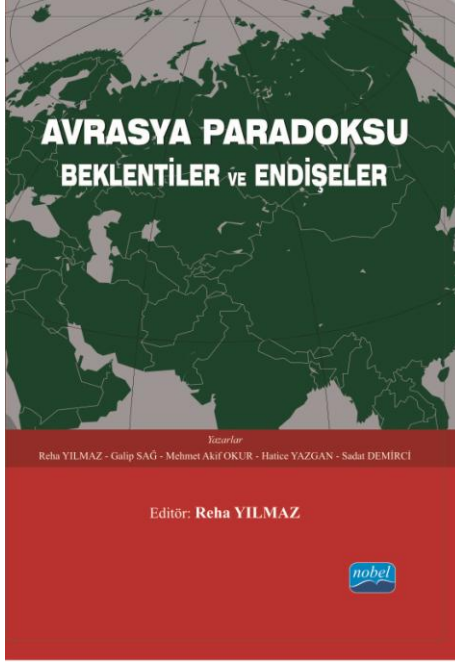
Editör: Yrd. Doç. Dr. Reha YILMAZ, Yazarlar: Doç. Dr. Mehmet Akif OKUR, Yrd. Doç. Dr. Galip ÇAĞ, Yrd. Doç. Dr. Hatice YAZGAN, Sadat DEMİRCİ

Yayınevi: Nobel Akademik Yayıncılık

Baskı yeri: Ankara

Baskı tarihi: Temmuz 2013

Yrd. Doç. Dr. Reha YILMAZ¹

¹ Çankırı Karatekin Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler öğretim üyesi
e-posta: ryilmaz@karatekin.edu.tr

Avrasya dünya siyasetinde hep önemli bir yere sahip olmuştur. Geçmişten günümüze Avrasya'ya hakim olmak dünyaya sahip olmakla eşdeğer görülmüştür. Bu nedenle Cengiz Handan başlayan süreçte bu coğrafya bir bütün olarak siyaset konusu yapılmıştır.

Son dönemde batı ile Rusya arasında çekişme alanı olan bu bölge, günümüzde de küresel siyaset için ana çekişme alanlarından biri hatta en önemlisidir. Bölgenin önemi nedeniyle büyük güçlerin hemen hemen tamamının bir Avrasya politikası mevcuttur. Ve Rusya tarafından Avrasya'ya sahip olmak milli bir ideoloji ve politikaya çevrilmiştir. Avrasyacılık, Avrasya'nın batı karşıtı, bölgeyi aidiyet hissiyle sosyo-kültürel bir kompleks olarak değerlendiren bir ideolojidir. Bu ideoloji sadece jeopolitik bir tanımlamanın dışında, bölgenin manevi değerler ışığında değerlendirilmesi, bölge halklarının bu coğrafyaya aidiyet hissiyle yaklaşımları ve algılamalarıdır.

İstanbul Üniversitesi Avrasya Enstitüsü müdürü Doç Dr. Bekir Günay eserin önsözünde Avrasyacı politikaların, bölgede siyaseten var olan ya da siyasi menfaati olan devletlerin bu coğrafyaya hakim olmaya yönelik siyasetleridir diyor ve Avrasyacı düşüncenin bir politika olarak bu coğrafyaya uygulanmasını Klasik ve Neo Avrasyacıların derinliğine işlediğini, geliştirdiğini ifade ediyor.

Bu eserde Avrasyacı düşünce, tarihi gelişimi, onun evrimi, ülkelerin Avrasya politikaları, Rusya'nın bu coğrafyadaki yürüttüğü siyaset, Avrasya birliği çalışmaları, Avrasya birliği Avrupa birliği kıyaslaması ve bu politikaların Orta Asya'ya yansımalarını bulmak mümkün.

Eserin birinci bölümünde aynı zamanda kitabın editörü olan Reha Yılmaz, "Beklentiler Ve Endişeler Cenderesinde Avrasya Birliği Paradoksu" başlığıyla, Avrasya coğrafyası, Avrasya Birliği, Avrasya Birliğine giden süreç, Rusya'nın Avrasya birliğini kurmaktaki amaçları, Avrasya birliğinin sorunları, bu birliğin Türkiye'ye yansımaları ve Birliğin geleceği detaylı şekilde ele alınmıştır. Bölümde yazar: "Rusya, Avrasya'da ekonomik ve siyasi birliği sağlayarak bölgesel bir emperyal güce dönülmeye gayret etmektedir... Sovyet havzasında oluşturulamayan Sovyet kimliği yerine Avrasya kimliğinin yerleştirilmesi hedeflenmektedir. Bunun için birbiriyle kültürel olarak uyumlu sayılabilecek üç ülke ile başlangıç kabul edilmiştir...Avrasya birliğinin geleceği bölgedeki diğer devletlerin yaklaşımına bağlıdır. Türkiye'nin Türk halkları ile olan ilişkisi birliğin geleceğini farklı şekilde

etkileyebilir.”², şeklindeki görüşleriyle Avrasya’da Birlik politikalarında Rusya ve Türkiye’nin rolünü özellikle öne çıkarmaktadır.

İkinci bölümde, “Sınırları Olmayan Kıtanın Peşinde: Avrasyacılık” ana başlığıyla Galip Çağ Avrasyacılık fikri ve Avrasyacılar konusunu ele alıyor. Özellikle Dugin’e vurgu yapan yazar, Dugin’le Avrasyacılık düşüncesinin evrimi, onun düşüncelerinin Putin ile nasıl politikaya dönüştüğü, tarih ve Avrasyacılık ilişkisi üzerinde ayrıntılı şekilde durmuştur. Yazara göre: “Avrasyacılık fikri bugün oldukça geniş bir sahada yaygın bulunan ve bu sınır yaygınlığını sınır bakımından münezzeh bir vecheye taşıma emelinde olan Rus emperyal düşüncesin en mühim ve yeni silahıdır. Rus dış politiğinin pusulası hükmünde olan Dugin ile eşleştirilen bu düşüncenin bugünkü haline kavuşması hiç şüphesiz ki belirli bir tarihi serencam ile gerçekleşmiştir.”³

Üçüncü bölümde Mehmet Akif Okur Orta Asya’nın Avrasya’daki hem coğrafi hem siyasi yerini araştırmış. “Orta Asya’nın Avrasya’daki Yeri” başlığını taşıyan bu bölümde yeni bir jeopolitik iklimin Orta Asya’daki etkisi, Orta Asya’da parçalanma ve bütünleşme süreçleri, Orta Asya’daki rekabetler gibi konular ele alınmıştır. Mehmet Akif Okur: “birbiriyle bağlantılı iki temel dinamiğin, diğer tali değişkenlerle beraber mevcut dünya düzenini temelden dönüştürdüğü zamanları yaşıyoruz. Bunlardan ilki, batının tartışmasız üstünlüğü altında geçen insanlık tarihinin en uzun yüzyılının sonuna yaklaşıldığı gerçeğidir. Küresel ekonominin sıklet merkezi, büyük bir hızla Asya ya doğru kayarken, muhalif iktisatçının bir zamanlar ihtihzayla karşılanan “yeniden doğu (Frank 1998) öngörüsüne artık gerçekleşmiş bir kehanet nazarıyla bakılıyor.”⁴, diyor.

Dördüncü bölüm Yrd. Doç. Dr. Hatice Yazgan tarafından kaleme alınmış. Bu bölümde “Soğuk Savaş Sonrası Avrupa Birliği Rusya Federasyonu İlişkileri” analiz edilmiş. Analizde ikili ilişkilerin tarihi çerçevesi, ekonomik ve ticari ilişkiler, enerjinin etkin gücü, karşılıklı yaklaşımlar ve Avrasya Birliğinin AB-Rusya ilişkilerine yansımaları konuları ele alınmıştır. Bu bölümde dikkat çeken husus: “... ekonomik krizler ve karşılıklı ekonomik çıkarlar ve karşılıklı bağımlılıklar, Sovyet sonrası dönemde her iki tarafın birbiri ile stratejik ilişkiler kurmasını kaçınılmaz kılmıştır. Buna rağmen ilişkiler ihtiyatlı şekilde gelişmiştir. Ayrıca her iki tarafın iç meseleleri de ilişkilerin yavaş ilerlemesinin ana sebeplerinden birisidir. İkili ilişkile bir çok etkileyici etmen

² Reha Yılmaz, “Beklentiler ve Endişeler Cenderesinde Avrasya Birliği Paradoksu”, Avrasya Paradoksu: Beklentiler ve Endişeler, Ankara: Nobel Yayıncılık, 2013, s. 28-30.

³ Galip Çağ, “Sınırları Olmayan Kıtanın Peşinde: Avrasyacılık”, a.g.e., s. 49

⁴ Mehmet Akif Okur, “Orta Asya’nın Avrasya’daki Yeri”, a.g.e., s. 51

bulduğundan, ikili ilişkileri çok bilinmeyenli denklem olarak algılamak mümkündür.”⁵

Eserin son bölümü Sadat Demirci tarafından kaleme alınmış. Demirci, Sovyet sonrası Orta Asya’da yeniden yapılanma, büyük güçleri Orta Asya rekabeti, enerji oyunları, güvenlik rekabeti ve siyasi gelişmeleri “Yeni Dünya Düzeninde Orta Asya Ülkelerinin Yeniden Yapılanması: Siyasi Gelişmeler” başlığıyla incelemiştir. Çalışmada Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan, Tacikistan ve Kazakistan’daki siyasi gelişmeler ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Sadat Demirci: “20. yüzyılın sonuna doğru Orta Asya bölgesinde oluşan jeopolitik durum birçok değişimlerle simgelenmiştir. Orta Asya ülkeleri yeni devlet oluşturma sürecinde birçok ekonomik ve siyasi zorluklarla baş etmeyi başarmıştır. Dış dünyada gerçekleşen tüm gelişmeler dolaylı da olsa bu ülkeleri de etkilemiştir.”⁶ diyerek bölge ülkelerinde yaşanan gelişmeleri ekonomik ve siyasal açıdan ortaya koymaktadır.

⁵ Hatice Yazgan, “Soğuk Savaş Sonrası Avrupa Birliği Rusya Federasyonu İlişkileri” , a.g.e., s.101.

⁶ Sadat Demirci, “Yeni Dünya Düzeninde Orta Asya Ülkelerinin Yeniden Yapılanması: Siyasi Gelişmeler”, a.g.e. s. 127.